

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

Μάθημα: Ιστορία – ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Πέμπτη, 3 Ιουνίου 2010
07:30 – 10:30

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τρία (3)** μέρη.
2. Να απαντηθούν **ΟΛΕΣ** οι ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

A1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

α. Πρωταγωνιστής του Συνεδρίου της Βιέννης ήταν ο καγκελάριος Βίσμαρκ.

ΛΑΘΟΣ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 11

β. Οι «καρμπονάροι» ήταν ριζοσπάστες και προωθούσαν ριζικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις και αβασίλευτο πολίτευμα.

ΣΩΣΤΟ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ.14

γ. Ο Ιωάννης Καποδίστριας αποδέχτηκε την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας.

ΛΑΘΟΣ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ.16

δ. Το «Ανατολικό Ζήτημα» προκλήθηκε από τη βαθμιαία υποχώρηση της δύναμης της αυτοκρατορίας των Αψβούργων.

ΛΑΘΟΣ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 38

ε. Με το διάταγμα «Χάτι Χουμαγιούν» τερματίστηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία η περίοδος του Τανζιμάτ (μεταρρυθμίσεων).

ΛΑΘΟΣ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 40

στ. Οι Βρετανοί αντιλαμβάνονταν την εθνική τους αποστολή για τη δημιουργία αποικιών ως «χρέος του λευκού ανθρώπου» (*the white man's burden*).

ΣΩΣΤΟ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ.56

ζ. Την Τριπλή Συνεννόηση αποτελούσαν η Βρετανία, η Γερμανία και η Ιταλία.

ΛΑΘΟΣ, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 76

η. Πρώτος Αντιπρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας εξελέγη ο Δρ Φαζίλ Κουτσιούκ.

ΣΩΣΤΟ, Ιστορία της Κύπρου, σ. 245

θ. Μετά την εκδήλωση του πραξικοπήματος, ο Μακάριος απηύθυνε διάγγελμα προς τον κυπριακό λαό μέσω του «Ελεύθερου Ραδιοφωνικού Σταθμού Πάφου».

ΣΩΣΤΟ, Ιστορία της Κύπρου, σ. 295

ι. Η μονομερής ανακήρυξη του τουρκοκυπριακού ψευδοκράτους καταδικάστηκε ως αποσχιστική και παράνομη ενέργεια από τα Ηνωμένα Έθνη.

ΣΩΣΤΟ, Ιστορία της Κύπρου, σ. 302

(10 x 1= 10 μονάδες)

A2. Καθένα από τα στοιχεία της στήλης Β΄ αντιστοιχεί με μια προσωπικότητα της στήλης Α΄. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Δύο προσωπικότητες της στήλης Α΄ περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄	ΣΕΛΙΔΕΣ
1. Βλαδίμηρος Ουλιάνοφ (Λένιν)	γ. Ηγέτης της Ρωσικής Επανάστασης	<i>Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 94-95</i>
2. Ρομπέρ Σουμάν	α. «Πατέρας» της ιδέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης	<i>Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 154</i>
3. Αθανάσιος Διάκος	ε. Μάχη της Αλαμάνας	<i>Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 23</i>
4. Νικόλαος Πλαστήρας		
5. Βίλυ Μπραντ	β. Νέα ανατολική πολιτική (οστπολιτίκ) και αναγνώριση της Ανατολικής Γερμανίας από τη Δυτική (1972)	<i>Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 148</i>
6. Νικόδημος Μυλωνάς	δ. Κίνημα του 1931 (Οκτωβριανά)	<i>Ιστορία της Κύπρου, σ. 223</i>
7. Λεχ Βαλέσα		

(5 x 2= 10 μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

- α. «Συνθήκη των Σεβρών, 28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920»**
(περιεχόμενο, σημασία, κατάληξη)
- β. «Κίνημα των Αδεσμεύτων»**
(χρονικό πλαίσιο, μέλη, επιδιώξεις, αποτέλεσμα δράσης)
- γ. «Διασκεπτική Συνέλευση, 1947-1948»**
(σύγκληση, συμμετέχοντες, πρόταση, κατάληξη)

(3 x 5= 15 μονάδες)

α. «Συνθήκη των Σεβρών, 28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920»: *Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου*, σ. 85 και συμπληρωματικά 87-88.

Περιεχόμενο:

- Παραχωρήθηκε στην Ελλάδα η Ανατολική και Δυτική Θράκη.
- Αναγνωρίστηκε η ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Αιγαίου εκτός από τα Δωδεκάνησα (στην πραγματικότητα εκτός της Ρόδου).
- Ανατέθηκε προσωρινά η διοίκηση της περιοχής της Σμύρνης στην Ελλάδα.
- Η Κωνσταντινούπολη και τα Στενά αποτέλεσαν ουδέτερη ζώνη υπό τον έλεγχο συμμαχικής επιτροπής.

[να αναφερθούν τουλάχιστον τα τρία στοιχεία από τα τέσσερα,
3 x 1 μον. = 3 μονάδες]

Σημασία:

- Οδηγεί στην αποδυνάμωση και συρρίκνωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – ταπείνωση και ενίσχυση του τουρκικού εθνικισμού.
- Εδαφική διεύρυνση της Ελλάδας και ικανοποίηση κατά ένα μεγάλο μέρος του μεγαλοϊδεατισμού.

[να αναφερθεί τουλάχιστον το ένα στοιχείο από τα δύο, 1 μονάδα]

Κατάληξη: Αποδείχτηκε βραχύβια/ εύθραυστη και τάφηκε κάτω από τα ερείπια της Μικρασιατικής Καταστροφής.

(1 μονάδα)

β. «Κίνημα των Αδεσμεύτων»: *Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου*, σ. 153

Χρονικό πλαίσιο: 1961, κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του Βελιγραδίου / στα πλαίσια της αποαποικιοποίησης

(1 μονάδα)

[Να γίνει πλήρης ένταξη του γεγονότος στο χρονικό πλαίσιο. Να καταγραφεί οπωσδήποτε η χρονολογία 1961. Εάν καταγραφεί μόνο η χρονολογία 1961 ή μόνο η Διάσκεψη του Βελιγραδίου τότε δίνεται 0,5 μονάδα].

Μέλη: Ινδία, Αίγυπτος, Γιουγκοσλαβία, Κύπρος

(1 μονάδα)

**[Η αναφορά μόνο σε δύο χώρες βαθμολογείται με 0,5 μονάδα.
Η αναφορά σε 3-4 χώρες βαθμολογείται με 1 μονάδα.
Η αναφορά σε «πρώην αποικίες» βαθμολογείται με 0,5 μονάδα]**

Επιδιώξεις:

- Διατήρηση εκτός των δύο συνασπισμών (Δυτικού και Ανατολικού)
- Ενεργητική ουδετερότητα στον Ψυχρό Πόλεμο, ώστε να επηρεάσει, ως αυτόνομος παράγοντας, τη διεθνή σκηνή

[Να αναφερθούν και τα 2 στοιχεία, $2 \times 0.5 = 1$ μονάδα]

Αποτέλεσμα δράσης:

- Η δράση του κινήματος έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της ανακατανομής των πόρων του πλανήτη
- Οδήγησε σε διάλογο Βορρά – Νότου με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων (στις δεκαετίες 1970 και 1980)
- Παρά τις επιδιώξεις του, το κίνημα δεν διέθετε επαρκή ισχύ και συνοχή ώστε να πετύχει τους φιλόδοξους στόχους του

[να αναφερθούν τουλάχιστον τα δύο στοιχεία από τα τρία, 2×1 μον. = 2 μονάδες]

γ. «Διασκεπτική Συνέλευση, 1947-1948»: *Ιστορία της Κύπρου*, σ. 229.

Σύγκληση:

Η Διασκεπτική Συνέλευση (που ήταν και ένα μέσο σφυγμομέτρησης των αισθημάτων του κυπριακού λαού) συγκλήθηκε από την αγγλική κυβέρνηση.

(1 μονάδα)

Συμμετέχοντες:

Εκπρόσωποι της αριστεράς, κάποιοι ανεξάρτητοι παράγοντες κι εκπρόσωποι της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

[Να αναφερθούν τουλάχιστον τα δύο από τα τρία στοιχεία, 1,5 μονάδες]

Πρόταση:

Προσφέρθηκε μια μορφή αυτοκυβέρνησης.

(1 μονάδα)

Κατάληξη:

Δεν ικανοποίησε ούτε την ελληνοκυπριακή ούτε την τουρκοκυπριακή πλευρά (η οποία πρόβαλε κάποιες δικές της αξιώσεις).

(1,5 μονάδες)

- B2.** Σε κείμενο έκτασης 180-230 λέξεων, να παρουσιάσετε την κατάρρευση του κοινοβουλευτισμού στη Γερμανία και τις συνέπειές της στην αποδυνάμωση της Κοινωνίας των Εθνών (Κ.Τ.Ε.). Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά και οι παρακάτω όροι / έννοιες:

Ράιχ, ναζισμός, παγκόσμια ειρήνη, «συλλογική ασφάλεια»

(15 μονάδες)

Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή (0,5 μονάδα)

Η φιλελεύθερη κοινοβουλευτική δημοκρατία που επικρατούσε ως πρότυπο στο διεθνές στερέωμα στα τέλη της δεκαετίας του '20 δέχτηκε πλήγμα λόγω της οικονομικής κρίσης του 1929 ή/ και η ενίσχυση της αντίθεσης στο φιλελευθερισμό από τους οπαδούς της σταλινικής Ρωσίας και της φασιστικής Ιταλίας έπληξε, επίσης, τον κοινοβουλευτισμό.

Ζητούμενα

1. Εντυπωσιακή άνοδος της δύναμης του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος (εκλογές του 1933, ποσοστό 44%) του Αδόλφου Χίτλερ, που εκδηλώνεται λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης και των επιπτώσεων της στη Γερμανία.
2. Άσκηση της χρήσης βίας κατά των αντιφρονούντων και καταστρατήγηση των δημοκρατικών μεθόδων:
  - (α) από ένστολους οπαδούς του κόμματος.
  - (β) από την ανοχή των κρατικών οργάνων κατά των αντιφρονούντων.
  - (γ) λόγω της συγκατάβασης των μετριοπαθών κομμάτων.
3. Ο Χίτλερ ανακηρύσσεται πρόεδρος του **Ράιχ** («ενός γερμανικού κράτους ενιαίου και όχι ομοσπονδιακού – συγκεντρώνοντας όλες τις εξουσίες και καταπνίγοντας κάθε εκδήλωση εσωτερικής ιδεολογικής διαφοροποίησης»).
4. Τρόπος άσκησης της εξουσίας και η ολοκληρωτική επικράτηση του **ναζισμού**:
  - (α) αποτελεσματική άσκηση της προπαγάνδας του νέου καθεστώτος – Γκέμπελς.
  - (β) αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων της οικονομίας.

- (γ) δραστική μείωση της ανεργίας.
- (δ) βίαιη καταστολή κάθε αντίδρασης (Γκεστάπο – Ες-Ες).
- (ε) Ιδεολογική καθαρότητα των Γερμανών («Άρειοι»).
- (στ) Εξασφάλιση «ζωτικού χώρου».

[να αναφερθούν και τα τέσσερα σημεία. Από το σημείο 2 να αναφερθούν τουλάχιστον τα 2 στοιχεία από τα τρία (α,β,γ) και από το σημείο 4 τουλάχιστον τα 3 από τα 6 (α,β,γ,δ,ε,στ), 4 x 2 μον. = 8 μονάδες. Αν στο σημείο 2 αναφερθεί μόνο ο όρος «Άσκηση της χρήσης βίας» τότε παίρνει μόνο μία μονάδα]

Αυτή η επικράτηση αποτελεί κίνδυνο όχι μόνο για τη δημοκρατία αλλά και για την **Παγκόσμια Ειρήνη.** (1 μονάδα)

[αν αναφερθεί ο όρος «Παγκόσμια Ειρήνη» ενσωματωμένη αλλού στο κείμενο και όχι στην πιο πάνω συνδετική πρόταση, τότε να δίνεται η μονάδα]

Η αποδυνάμωση και κατάρρευση της Κοινωνίας των Εθνών (Κ.Τ.Ε.) συντελέστηκε υπό την πίεση των πιο κάτω γεγονότων:

1. Κατάρρευση του συστήματος **«συλλογικής ασφάλειας»**
  - (α) Αδυναμία εγγύησης της διατήρησης της **Παγκόσμιας Ειρήνης.**
  - (β) Αδυναμία ανάσχεσης των εκβιαστικών πρωτοβουλιών των ισχυρών αυταρχικών δυνάμεων.
2. Η υποβάθμιση της Κ.Τ.Ε. φαίνεται από τη ματαιώση των σχεδίων για ένα γενικό αφοπλισμό.
3. Η αποχώρηση από τους κόλπους της Κ.Τ.Ε. της Ιαπωνίας και της Ναζιστικής Γερμανίας εγκαινιάζει την εκστρατεία κατά του διεθνούς κράτους δικαίου

[Αν αναφερθούν τα δύο στοιχεία από τα τρία, να δίνονται 5 μονάδες]

Σύντομος επίλογος – κατακλείδα (0,5 μονάδα)

Τα πιο πάνω γεγονότα οδήγησαν αναπόφευκτα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 104 -105.

[Σε περίπτωση απόκλισης πάνω από 50 λέξεις από το όριο των 230 λέξεων αφαιρείται μία μονάδα. Επιπλέον, το κείμενο πρέπει να δομείται σε συνεχή λόγο. Σε περίπτωση απλής απαρίθμησης των πληροφοριών χωρίς τη σύνθεσή τους σε ενιαίο κείμενο, αφαιρείται μία μονάδα]

B3. Σε κείμενο έκτασης 150-200 λέξεων, να περιγράψετε την αντίσταση των Ελλήνων κατά της γερμανικής εισβολής (Απρίλιος – Μάιος 1941) και ιδιαίτερα

στη μάχη της Κρήτης. Να αξιολογήσετε τη σημασία της αντίστασης αυτής για την εξέλιξη της πορείας του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

(15 μονάδες)

Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή (0,5 μονάδα)

Ο Χίτλερ καταπατώντας το σύμφωνο Μολότοφ – Ρίμπεντροπ (1939) διαρρηγνύει τις σχέσεις του με το Στάλιν και καταστρώνει το σχέδιο Μπαρμπαρόσα για να εισβάλει στη Σοβιετική Ένωση (Μέσα Μαΐου 1941). Για να εξασφαλίσει την εφαρμογή του πιο πάνω σχεδίου (ασφάλιση των νώτων του) ενεργεί προληπτικά για την εξουδετέρωση οποιασδήποτε απειλής στη Βαλκανική και στο Αιγαίο Πέλαγος

ή

Μετά την αποτυχία του Μουσολίνι / της Ιταλίας να καταλάβει την Ελλάδα ο Χίτλερ εξαπολύει επίθεση κατά της Ελλάδας.

Ζητούμενα:

Αντίσταση των Ελλήνων κατά της γερμανικής εισβολής:

1. Καταρτίζει το σχέδιο Μαρίτα (Δεκέμβριος 1940) για εισβολή στην Ελλάδα.
2. Επιτέθηκε στις 6 Απριλίου 1941 στην Ελλάδα και αντιστάθηκαν Έλληνες υποστηριζόμενοι από μικρό εκστρατευτικό σώμα Βρετανών σε αυτόν με σθένος στην οχυρή γραμμή των ελληνοβουλγαρικών συνόρων.
3. Τα στρατεύματα των Γερμανών υπερέχουν σε οργάνωση και σε οπτικά μέσα και έτσι καταλαμβάνουν τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα.
4. Άτακτη υποχώρηση των στρατευμάτων του αλβανικού μετώπου.
5. Ο Εμμανουήλ Τσουδερός και ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄ δοκιμάζουν από κοινού με τους Βρετανούς να αντισταθούν στην Κρήτη.
6. Μάχη της Κρήτης.
Οι Γερμανοί αποβιβάζουν στρατεύματα από αέρος και οι Κρήτες αντιστέκονται με κάθε διαθέσιμο μέσο (λαϊκός πόλεμος).

[να αναφερθούν υποχρεωτικά τα σημεία 1,2,3 και 6. Να αναφερθεί ένα από τα στοιχεία 4 ή 5. 5 x 2 μον. = 10 μονάδες]

Αξιολόγηση:

Μεγάλη σημασία/ σημαντική συμβολή της ένοπλης ελληνογερμανικής σύρραξης.

(1 μονάδα)

Τεκμηρίωση αξιολόγησης:

Η αναγκαστική στροφή στα Βαλκάνια υποχρέωσε τον Χίτλερ να αναβάλει την εκτέλεση της **επιχείρησης «Μπαρμπαρόσα»** κατά της Σοβιετικής Ένωσης με **μετάθεση της ημερομηνίας** έναρξης της, από τα μέσα Μαΐου στις 22 Ιουνίου. Η μετάθεση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να μην προλάβουν τελικώς τα γερμανικά στρατεύματα τον Νοέμβριο του 1941 να καταλάβουν το Λένινγκραντ και τη Μόσχα, προτού ακινητοποιηθούν εξαιτίας των **αντίξων καιρικών συνθηκών** του ρωσικού χειμώνα (και της αντίστασης του σοβιετικού λαού).

(3 μονάδες)

[Τα σημεία με έντονο χρώμα πρέπει να εμπεριέχονται οπωσδήποτε στην απάντηση]

Σύντομος επίλογος – κατακλείδα (0,5 μονάδα)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 120-121

[Το κείμενο πρέπει να δομείται σε συνεχή λόγο. Σε περίπτωση απλής απαρίθμησης των πληροφοριών χωρίς τη σύνθεσή τους σε ενιαίο κείμενο, αφαιρείται μία μονάδα]

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 μονάδες)

ΠΡΟΣΟΧΗ: - Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Γ1.

(10 μονάδες)

I. «Στις 28 Ιουλίου 1954 ο Υπουργός των Αποικιών Χόπκινσον, μιλώντας στη Βουλή των Κοινοτήτων, είπε, ότι η Κύπρος είναι **στρατηγική περιοχή ζωτικής σημασίας για τα βρετανικά συμφέροντα**, στην οποία ουδέποτε θα μπορούσε να εφαρμοστεί η αρχή της αυτοδιάθεσης. Η δήλωση αυτή συμπίπτει με τη μεταφορά του βρετανικού στρατηγείου της Μέσης Ανατολής στην Κύπρο, και με την εξαγγελία από τον Υφυπουργό Αποικιών, Κόμητα Μάντσερ, της βρετανικής πρόθεσης για επιβολή νέου αποικιακού συντάγματος».

Πηγή: Νίκος Κρασιδιώτης, «Το Κυπριακό από την Αγγλική Κατοχή μέχρι τον Ένοπλο Αγώνα (1878-1955)», *Κυπριακά (1878-1955)*, Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου, αρ. 2, έκδοση Δήμου Λευκωσίας, Λευκωσία 1986, σ. 28.

II.

Ο «ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΟΣ»

ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ. — Μην κάνης έτσι κοπέλλα μου.
Είμαι... προσωρινό!... Τοῦ κ. Φωκ. Δημητριάδη

Εφημερίδα *Το Βήμα*, 31.10.1958

Πηγή: Χρυσάνθος Χρυσάνθου, *Γελοιο-γραφώντας την Ιστορία του Κυπριακού*, Εκδόσεις Αρμίδα, Λευκωσία 2009, σ. 149.

Με βάση τις πιο πάνω πηγές και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. να προσδιορίσετε, σύμφωνα με την επισήμανση του Χόπκινσον, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που καθιστούσαν την Κύπρο «στρατηγική περιοχή ζωτικής σημασίας για τα βρετανικά συμφέροντα».

(3 μονάδες)

β. να περιγράψετε την εικόνα (πρόσωπα, αντικείμενα, χώροι) και να αποδώσετε το μήνυμά της.

(4 μονάδες)

γ. να απαριθμήσετε τα πολιτικά γεγονότα που μεσολάβησαν μεταξύ της δήλωσης Χόπκινσον (1954) στην πηγή I και του σχεδίου λύσης Μακμίλλαν (1958) στο οποίο αναφέρεται η πηγή II.

(3 μονάδες)

(α) Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, Ιστορία της Κύπρου, σ. 230

- Σταυροδρόμι τριών Ηπείρων
- Πολύ κοντά στην Παλαιστίνη και στην πετρελαιοφόρα Μέση Ανατολή
- Δίπλα από τη διώρυγα του Σουέζ.
- Πλησιέστερα στις «Πύλες της Κιλικίας» σε μια εποχή που η Σοβιετική Ένωση κέρδιζε έδαφος στην περιοχή, στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου

[να αναφερθούν τρία από τα τέσσερα χαρακτηριστικά, 3 X 1 μον. = 3 μονάδες.
Αν αναφερθεί η μεταφορά του βρετανικού στρατηγείου της Μέσης Ανατολής στην Κύπρο θα δοθεί 0,5 μονάδα]

(β) Περιγραφή και απόδοση νοήματος εικόνας, Ιστορία της Κύπρου, σ. 242

Περιγραφή (πρόσωπα, αντικείμενα, χώροι):

Πρόσωπα: Μακμίλλαν, γυναικεία προσωποποίηση της Κύπρου

[να αναφερθούν και τα δύο πρόσωπα, 2 x 0.5 μον. = 1 μονάδα]

Αντικείμενα - Χώροι: Πριόνι, Αγγλικό Κοινοβούλιο με το Big Ben (Λονδίνο), Κύπρος

[να αναφερθούν δύο αντικείμενα - χώροι, 2 x 0.5 μον. = 1 μονάδα]

Απόδοση νοήματος:

Ο γελοιογράφος απεικονίζοντας τον Μακμίλλαν να προιονίζει την Κύπρο δηλώνει τα διαιρετικά/ διχοτομικά στοιχεία που εμπειρείχε το σχέδιό του, το οποίο εμφανίζει ως προσπάθεια επίτευξης ειρήνης (σ. 242). Ο Μακμίλλαν δηλώνει παράλληλα ότι η διχοτομική λύση που επιδιώκει να επιβάλει είναι προσωρινή. Η Κύπρος που υφίσταται το μαρτύριο «σφαδάζει» γιατί αντιλαμβάνεται το μέγεθος της ολέθριας διχοτομικής λύσης.

[1 x 2 μον. = 2 μονάδες]

(γ) Πολιτικά γεγονότα που μεσολάβησαν, Ιστορία της Κύπρου, σ. 232-242

- Πρώτη προσφυγή στον Ο.Η.Ε. (1954) (σ. 232)
- Συνολικά 3 προσφυγές μέχρι το 1957 (σ. 241)
- Έναρξη και διεξαγωγή του Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. (1955-1959) (σ. 232-241)
- Τριμερής διάσκεψη του Λονδίνου (βιαιοπραγίες σε βάρος Ελλήνων της Τουρκίας [1955]) (σ. 241)
- Ίδρυση μυστικής οργάνωσης VOLKAN.
- Συνομιλίες Χάρντιγκ - Αρχιεπισκόπου Μακαρίου (1956) (σ. 241-242)
- Εξορία Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στις Σευχέλλες (1956-1957) (σ. 242)
- Σύνταγμα Ράνκλιφ (1956) (σ. 242)

[να αναφερθούν τα τρία γεγονότα από τα οκτώ, 3 x 1 μον. = 3 μονάδες]

Γ2.

(10 μονάδες)

Προϋπολογισμοί του ελληνικού κράτους (σε εκατομμύρια δραχμές)			
Έτη	έσοδα	δαπάνες	έλλειμμα
1833-1878	933,5	1170	236,5
1879-1892	992,9	1464	471,1

Πηγή: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Αθήνα 1977, τ. ΙΔ', σ. 76

Αφού μελετήσετε τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α. να προσδιορίσετε σε ποια χρονική περίοδο αυξάνεται το έλλειμμα του ελληνικού κράτους, με ποιο πολιτικό πρόσωπο συνδέεται η περίοδος αυτή και ποιο ήταν το αναπτυξιακό και μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα.

(7 μονάδες)

β. να εξηγήσετε τους λόγους που οδήγησαν στην πτώχευση του ελληνικού κράτους αυτή την περίοδο.

(3 μονάδες)

α. Χρονική περίοδος: 1879-1892

(1 μονάδα)

Πολιτικό πρόσωπο με το οποίο συνδέεται η περίοδος: Χαρίλαος Τρικούπης

(1 μονάδα)

Αναπτυξιακό και μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα Τρικούπη:

Πρώτῃσε ευρύ πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και δημοσίων έργων:

- Διεύρυνε την εκλογική περιφέρεια από επαρχιακή σε νομαρχιακή και μείωσε στο ήμισυ τον αριθμό των βουλευτών.
- Όρισε αυστηρά κριτήρια επιλογής των δημοσίων υπαλλήλων.
- Εκκαθάρισε το δικαστικό κλάδο από κομματικούς εγκαθέτους.
- Προέβη σε γενναίες αλλαγές στα σώματα ασφαλείας και στους κανονισμούς προσλήψεων και προαγωγών σε αυτά.
- Αναδιοργάνωσε το στρατό και το στόλο μετακαλώντας στρατιωτικούς ειδικούς από Γαλλία και Αυστρία.
- Περιορίσε τη δυνατότητα των στρατιωτικών να εκλέγονται βουλευτές.
- Πρώτῃσε τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού προγράμματος (αύξηση αριθμού σχολείων και μαθητών, αναμόρφωση σχολικών βιβλίων και ίδρυση τεχνικών σχολών).
- Ευνόησε τη βιομηχανική ανάπτυξη.
- Επέκτεινε δραστικά το σιδηροδρομικό και οδικό δίκτυο της χώρας.

[να αναφερθούν τα πέντε στοιχεία από τα εννέα, 5 x 1 μον. = 5 μονάδες]

β. Λόγοι που οδήγησαν στην πτώχευση:

1. Σύναψη σειράς δανείων στο εξωτερικό – η οικονομία δεν άντεξε το βάρος του εξωτερικού χρέους.
2. Λαϊκισμός των αντιπάλων του και αδράνεια της ελληνικής κοινωνίας.
3. Μειωμένα έσοδα κι αυξημένες δαπάνες – δημοσιονομική διαχείριση («Οι πόροι από τα εθνικά έσοδα, ιδίως από τη φορολογία, ήταν περιορισμένοι και ανεπαρκείς, ενώ η κατανομή τους δεν ήταν συνήθως αποτέλεσμα ορθολογικής ιεράρχησης των αναγκών»)

[αν ο μαθητής παραθέσει μόνο το σημείο 1 παίρνει και τις 3 μονάδες. Στην περίπτωση που παραθέσει μόνο το σημείο 2 παίρνει 1 μονάδα. Στην περίπτωση που παραθέσει μόνο το σημείο 3 παίρνει 2 μονάδες. Στην περίπτωση που γράψει μόνο τον όρο δημόσιο έλλειμμα ή δημοσιονομική διαχείριση τότε παίρνει 1 μονάδα]

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 61

Γ3.

(15 μονάδες)

- I. «Δεν θέλω οι Ηνωμένες Πολιτείες να επωμιστούν το μεταπολεμικό φορτίο ανοικοδόμησης της Γαλλίας, της Ιταλίας και των Βαλκανίων. Δεν είναι κάτι που εντάσσεται στα καθήκοντά μας από μια απόσταση 5500 χιλιομέτρων. Θα πρέπει, επιτέλους, να ασχοληθούμε και με τα εσωτερικά μας. Η θέση των Η.Π.Α. δεν είναι στην Ευρώπη».

Επιστολή του Προέδρου των Η.Π.Α. Φραγκλίνου Ρούζβελτ στον Ουίνστον Τσόρτσιλ, 1944 [απόσπασμα]

Πηγή: Η. Kissinger, *Διπλωματία*, μτφρ. Γ. Κοβαλένκο, Νέα Σύνορα – Λιβάνης, Αθήνα 1995, σ. 442.

- II. «Χωρίς τους φίλους μας του εξωτερικού, η απειλή της σοβιετικής εισβολής θα πλησίαζε επικίνδυνα τις ακτές μας. Χωρίς τους στρατούς τους και τις βάσεις που έχουν εγκατασταθεί στα εδάφη τους [...], η στρατιωτική μας ισχύς θα δυσκολευόταν να εξασφαλίσει τις Η.Π.Α. και η οικονομία μας θα εξασθενούσε. Επομένως, **η υποστήριξη των Η.Π.Α. προς τα άλλα έθνη δεν είναι ελεημοσύνη.** [...] Το πρόβλημα της επιβίωσης των Η.Π.Α. θα γινόταν πιο περίπλοκο, αν επρόκειτο να αντιμετωπίσουμε τη σοβιετική απειλή μόνοι μας».

Ομιλία του προέδρου των Η.Π.Α. Χάρυ Τρούμαν στο Κογκρέσο, 1947 [αποσπάσματα].

Πηγή: Η. Kissinger, *Διπλωματία*, μτφρ. Γ. Κοβαλένκο, Νέα Σύνορα – Λιβάνης, Αθήνα 1995, σ. 458.

- α. Να παρουσιάσετε τις διαφορετικές θέσεις των Αμερικανών Προέδρων Ρούζβελτ και Τρούμαν όπως προκύπτουν από τις πιο πάνω πηγές, σχετικά με το ρόλο που έπρεπε να διαδραματίσουν οι Η.Π.Α. στο παγκόσμιο σκηνικό, μεταπολεμικά.

(5 μονάδες)

- β. [...] **η υποστήριξη των Η.Π.Α. προς τα άλλα έθνη δεν είναι ελεημοσύνη.** Να κρίνετε τη συγκεκριμένη θέση του Προέδρου Τρούμαν και να αναφερθείτε στον τρόπο υλοποίησής της στην Ευρώπη (1948-1952).

(7 μονάδες)

- γ. Να εξηγήσετε πώς εφαρμόστηκε, πού αποσκοπούσε και ποιες συνέπειες είχε η πολιτική που εξήγγειλε ο Πρόεδρος Τρούμαν (1947) στην Ελλάδα κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

(3 μονάδες)

(α) Θέση Ρούσβελτ: Οι Η.Π.Α. πρέπει να πετύχουν την εσωτερική ανασυγκρότησή τους και να μην επιφορτιστούν με την ανοικοδόμηση της Ευρώπης (για να ενισχύσει τη θέση του θίγει το θέμα της μεγάλης απόστασης ανάμεσα στην Ευρώπη και στην Αμερική).

(2 μονάδες)

Θέση Τρούμαν: Αντίθετα ο Τρούμαν θεωρεί αναγκαία την παρουσία των Η.Π.Α. στην Ευρώπη και χαρακτηρίζει αυτή την παρουσία ως θέμα επιβίωσης (πολιτική και οικονομική) και διατήρησης της στρατιωτικής ισχύος τους. Η παρουσία αυτή εξασφαλίζεται μέσω της διατήρησης στρατευμάτων και βάσεων στο ευρωπαϊκό έδαφος και της υποστήριξης (οικονομικής και στρατιωτικής) προς τα ευρωπαϊκά έθνη. Ο ίδιος διαβλέπει τον κίνδυνο για τις Η.Π.Α. που επέρχεται από την σοβιετική επέκταση και τονίζει τη σχέση αλληλεξάρτησης των Η.Π.Α. με την Ευρώπη για την αντιμετώπιση της σοβιετικής απειλής. [«Η Ουάσινγκτον πίστευε ότι, εάν οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες δεν κατάφεραν να ανασυγκροτηθούν, θα υπέκυπταν στη σοβιετική επιρροή», *Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου*, σ. 144]. Οι Η.Π.Α. εκφράζουν μέσα από τη θέση του Τρούμαν τη βούληση τους να διαδραματίσουν ηγεμονικό ρόλο σε παγκόσμια κλίμακα.

(3 μονάδες)

(β) Κρίση/εις θέσης Τρούμαν: Οι μαθητές αναμένεται να κρίνουν τη θέση του Προέδρου Τρούμαν ως ρεαλιστική και πραγματιστική καθώς διασφαλίζει την οικονομική ανάπτυξη και ασφάλεια της χώρας του από τη σοβιετική απειλή. Από την άλλη, μπορεί να κριθεί συμφεροντολογική καθώς κατοχυρώνει τα συμφέροντα των Η.Π.Α.. Μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ως ιμπεριαλιστική /επεκτατική/ ηγεμονική πολιτική καθώς επιτυγχάνει την πολιτική διείσδυση και τον έλεγχο της Ευρώπης.

ή

οποιαδήποτε άλλη κρίση η οποία δίνεται τεκμηριωμένα.

[Αν ο μαθητής δώσει έναν εύστοχο χαρακτηρισμό στη θέση του Τρούμαν και τον τεκμηριώσει τότε παίρνει και τις 3 μονάδες. Ο χαρακτηρισμός μόνο βαθμολογείται με 1 μονάδα και η τεκμηρίωση μόνο βαθμολογείται με 1,5 μονάδα]

Τρόπος υλοποίησης της θέσης Τρούμαν στην Ευρώπη:

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 143

Δόγμα Τρούμαν: η αμερικανική κυβέρνηση προσέφερε σημαντική οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην Ελλάδα και στην Τουρκία για να εμποδίσει την επέκταση της σοβιετικής/ κομμουνιστικής επιρροής.

(1 μονάδα)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 144

Σχέδιο Μάρσαλ: Ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. Τζορτζ Μάρσαλ **ανήγγειλε τη χορήγηση οικονομικής βοήθειας** σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, δυτικές και ανατολικές. Το Σχέδιο Μάρσαλ εφαρμόστηκε από το 1948 έως το 1952 και απέφερε την εισροή στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ως οικονομικής βοήθειας, ενός ποσού

περίπου 13 δισεκατομμυρίων δολαρίων, που **έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην ανασυγκρότησή τους**. Επίσης, η αποδοχή του σχεδίου από τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης οδήγησε στην **ίδρυση του Οργανισμού για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Συνεργασία** (ΟΕΟΣ - αργότερα ΟΟΣΑ, Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη).

[Τα στοιχεία με έντονα γράμματα να εμπεριέχονται στην απάντηση και παίρνουν από 1 μονάδα, 3 x 1 = 3 μονάδες]

(γ) Τρόπος εφαρμογής της πολιτικής που εξήγγειλε ο Πρόεδρος Τρούμαν στην Ελλάδα: Δόγμα Τρούμαν – η αμερικανική κυβέρνηση προσέφερε σημαντική οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην Ελλάδα και στην Τουρκία, **σ. 143**.

(1 μονάδα)

Πού αποσκοπούσε η πολιτική του Προέδρου Τρούμαν: για να αναχαιτίσουν την έξοδο της ΕΣΣΔ στη Μεσόγειο [*ώστε να «αντισταθούν στον κομμουνισμό»*], **σ. 143**.

(1 μονάδα)

Συνέπειες της πολιτικής του Προέδρου Τρούμαν: Σημαντική συμβολή στη νίκη των φιλοδυτικών κυβερνητικών δυνάμεων στον Ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο, διείσδυση Αμερικανών συμβούλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Αθήνα και πρόκληση εξάρτησης της Ελλάδας από τις Η.Π.Α., **σ. 143**.

(1 μονάδα)

--ΤΕΛΟΣ--